

VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIS TEISMAS

SPRENDIMAS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2017 m. lapkričio 20 d.
Vilnius

Vilniaus apygardos administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Arūno Kaminsko, Jolitos Rasiukevičienės ir Mildos Vainienės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja), dalyvaujant pareiškėjo atstovei advokatei Aušrai Ižičkieni, atsakovės Visuomenės informavimo etikos asociacijos atstovui Viktorui Popandopulai, viešame teismo posėdyje žodinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo uždarnosios akcinės bendrovės „Lietuvos rytas“ skundą atsakovei Visuomenės informavimo etikos asociacijai, trečiajam suinteresuotam asmeniui Jurgitai Tillenius dėl sprendimo panaikinimo.

Teismas

n u s t a t ė :

UAB „Lietuvos rytas“ (toliau – ir pareiškėjas) su skundu (b. l. 1–4) kreipėsi į teismą, prašydamas panaikinti Visuomenės informavimo etikos asociacijos (toliau – ir atsakovė) Visuomenės informavimo etikos komisijos (toliau – ir Komisija) 2017 m. gegužės 24 d. sprendimą Nr. EKS-31/17 „Dėl pripažinimo padarius Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso pažeidimus“.

Pareiškėjas nurodė, kad skundžiamu sprendimu pripažinta, jog dienraštyje „Lietuvos rytas“ paskelbtoje žurnalisto Artūro Jančio publikacijoje „Mūšis dėl saulės šviesos Užupyje – be pabaigos“ („Lietuvos rytas“ 2017 m. sausio 28 d.) (toliau – ir Antroji publikacija) pažeistos Lietuvos visuomenės informavimo etikos kodekso (toliau – ir Etikos kodeksas) 7 ir 8 straipsnių nuostatos.

Pareiškėjas paaiškino, kad Antroji publikacija yra temos apie Subačiaus g., Vilniuje statomą naują namą tęsinys. Pirmoji publikacija šia tema, pavadinta „Naujos statybos griaua Vilniaus senamiesčio senbuvų gyvenimus“ (toliau – ir Pirmoji publikacija) buvo atspausdinta dienraščio „Lietuvos rytas“ priede „Sostinė“ 2016 m. birželio 18 d. Pirmosios publikacijos iniciatoriai buvo trečiasis suinteresuotas asmuo Jurgita Matačinskaitė (pavardė po santuokos sudarymo – Tillenius) bei gyvenamojo namo Subačiaus g. 17, Vilniuje patalpų savininkų bendrijos pirmininkas Marius Kulikauskas. J. Tillenius rengiant Pirmąją publikaciją buvo itin aktyvi, noriai pozavo fotografams statybų fone, savo bute, taip pat savo bute pasikvietusi pirmosios ir ginčo publikacijų autorių jam įteikė dokumentus, susijusius su konfliktu. Antroji publikacija buvo rengiama namo bendrijos pirmininko M. Kulikausko iniciatyva. Pirmasis bendrijos pirmininko nepasitenkinimas, kurį jis pageidavo išviešinti – ant namo stogo buvusių valstybinių vėliavų kotų nupjovimas. Šia informacija ir pradėta ginčo publikacija, tačiau skaitytojas galėjo nebeprešiminti anksčiau aprašyto konflikto,

todėl publikacijos autorius atskirame skirsnyje pavadinimu „Ginčas dėl sienos aukščio“ identiškai atkartoją Pirmojoje publikacijoje nušviestą konflikto esmę, panaudodamas J. Tillenius pasakytus teiginius, tačiau Komisija, išnagrinėjusi J. Tillenius skundą, nusprendė, kad dėl to, jog buvo atkartota J. Tillenius išsakyta nuomonė, kurią ji yra pakeitusi, bei paskelbta fotografija su jos atvaizdu, buvo pažeistas Etikos kodekso 7 straipsnis, nustatantis, jog informacija turi būti renkama ir skelbiama tik etiškais ir teisėtais būdais. O dėl to, jog skaitytojui gali susidaryti įspūdis, kad J. Tillenius savo poziciją išsakė ne anksčiau, o tik rengiant ginčo publikaciją, taip pat, kad J. Tillenius buvo įsivėlusį į konfliktą dėl vėliavų, informacijos vartotojas yra klaidinamas, todėl esą pažeistas Etikos kodekso

8 straipsnis, nustatantis, jog žurnalistai, viešosios informacijos rengėjai ir skleidėjai turi įsitikinti, kad skelbiamos antraštės, anonsinė medžiaga, nuotraukos, grafika, garso ir vaizdo įrašai ir citatos neiškreipia kūrinio ir neklaidina informacijos vartotojo.

Pareiškėjas nesutinka, kad informacija buvo renkama neteisėtais būdais. Renkant ir gaunant informaciją, dėl kurios paskelbimo Antrojoje publikacijoje J. Tillenius reišė pretenzijas skunde Komisijai, nebuvo pažeisti jokie teisės aktai bei nebuvo nustatyta, kad ši informacija būtų gauta neetiškais būdais. Tiek publikacijų autorius savo paaiškinimuose nurodė, kad J. Tillenius buvo labai aktyvi informacijos perdavimo procese, tiek pati J. Tillenius to neneigė. Gauta informacija nebuvo kaip nors iškraipyta, suklastota, ar panaudota J. Tillenius žeidžiančiame ar žeminančiame kontekste, todėl Etikos kodekso 7 straipsnio pažeidimas konstatuotas nepagrįstai.

Pareiškėjas taip pat pabrėžė, jog Antrojoje publikacijoje nėra nurodyta, kad J. Tillenius dalyvavo konflikte su statybininkais dėl vėliavų. Jos citatos dėl konflikto esmės išskirtos į atskirą publikacijos skirsnį „Ginčas dėl sienos aukščio“. Jau pats skirsnio pavadinimas indikuoja pagrindines J. Tillenius pretenzijas statybininkams: naujai statomas namas, jos nuomone, per aukštas, užgožia jų namo langus. Konfliktas dėl vėliavų aprašytas prieš tai esančiame skirsnyje „Atėmė elektrinį pjūklą“. Šiame skirsnyje vienareikšmiai yra nurodyta, kad konflikte dėl vėliavų dalyvavo būtent bendrijos pirmininkas, o ne J. Tillenius. Komisija, spręsdama, kad buvo pažeistas Etikos kodekso 8 straipsnis, cituoja publikacijos pradžioje esantį sakinį „Amatų kiemo bendrijos pirmininkas Marius Kalinauskas ir aktyvi Užupio gyventoja Jurgita Matačinskaitė piktinosi, kad statytojai užgrobė dalį jų namo stogo, pažeidę aukštingumo taisyklės užstojo saulės šviesą, užkimšo kaminus ir dar nupjovė vėliavas“. Vertinat konkrečiai šią frazę (atsiribojant nuo publikacijos konteksto), joje įvardyti du besipiktinantys asmenys, o toliau išvardintos jų pasipiktinimą sukėlusios aplinkybės. Tačiau šioje frazėje nėra išskirta, kuris iš jų kokias pretenzijas reišė. Tai padaryta toliau esančiuose Antrosios publikacijos skirsniuose. Pareiškėjo nuomone, frazė, kuria rėmėsi Komisija, konstatuodama Etikos kodekso 8 straipsnio pažeidimą, neleistinai buvo ištraukta iš ginčo publikacijos konteksto ir buvo nagrinėjama izoliuotai nuo visos publikacijos turinio.

Pareiškėjas pabrėžė, jog Antrojoje publikacijoje tiksliai perteiktos J. Tillenius citatos, paskelbtos Pirmojoje publikacijoje. Po Pirmosios publikacijos paskelbimo J. Tillenius nereišė publikacijos autoriui jokių pretenzijų dėl jos pavardės, kuria prisistatė pati, dėl jos paviešintų nuotraukų, dėl citatų, kuriomis išreikšti jos pasisakymai. Ji ne tik nereišė pretenzijų, bet ir neišreišė pageidavimo nustoti publikuoti jos atvaizdą greta internete paskelbtos publikacijos, t. y. ji niekaip neišsakė savo pageidavimų susiaurinti savo išviešinimo ribas. J. Tillenius taip pat nėra jokiais būdais informavusi apie tai, kad jos pozicija dėl naujai statomo namo yra pasikeitusi, todėl, pareiškėjo manymu, jos pretenzijos yra nepagrįstos.

Pareiškėjo nuomone, tai, kad ginčo publikacijoje nėra akcentuota jog J. Tillenius Antrojoje publikacijoje parašytas frazes pasakė dar rengiant Pirmąją publikaciją, skaitytojų informavimui neturi esminės reikšmės, nes tiek Pirmoji publikacija, tiek Antroji publikacija yra parašytos ta pačia tema apie tą patį konfliktą, kuris nėra išspręstas iki šiol. Publikacijų tikslas informuoti skaitytojus apie interesų konfliktus, kilusius tarp namo gyventojų ir naujai statomo namo statybininkų. J. Tillenius ir bendrijos pirmininko pasisakymai panaudoti ne siekiant juos identifikuoti kaip asmenis, aprašyti jų būdo ar dalykines savybes, o tam, kad būtų atskleistas konflikto faktas ir jo esmė. Konflikto faktas ir esmė atskleisti išsamiai ir skaitytojo neklaidina.

Atsakovė atsiliepime prašė pareiškėjo skundą atmesti kaip nepagrįstą (b. l. 32–35).

Dėl Etikos kodekso 7 straipsnio pažeidimo paaiškino, kad visa iš J. Tilenius gauta informacija, įskaitant jos interviu ir nuotraukas, buvo skirta pirmajai publikacijai, o antrojoje publikacijoje aprašomame konflikte J. Tilenius ne tik nedalyvavo, bet ir nieko apie jį nežinojo, todėl, Komisijos nuomone, publikacijų autorius pasielgė neetiškai, kai be J. Tilenius žinios antrojoje publikacijoje panaudojo visai kitu tikslu (kitai publikacijai ir kitam konfliktui nušviesti) jam suteiktą informaciją. Publikacijos autorius privalėjo pasitikslinti J. Tilenius nuomonę arba nurodyti, jog

J. Tilenius citatos yra paimtos iš kitos publikacijos, kaip ir privalėjo gauti jos sutikimą iliustruoti antrąją publikaciją jos nuotrauka, tačiau to nepadarė, todėl laikytina, jog informacija šiai konkrečiai publikacijai buvo surinkta neetiškais būdais.

Dėl Etikos kodekso 8 straipsnio pažeidimo atsakovė paaiškino, jog antrojoje publikacijoje buvo nušviečiamas konfliktas, įvykęs praėjus pusei metų po pirmosios publikacijos paskelbimo. Aprašomo konflikto metu J. Tilenius buvo išvykusi iš Lietuvos ir šiame konflikte ne tik nedalyvavo, bet ir nieko apie jį nežinojo, tačiau publikacijų autorius ginčo publikacijos pradžioje nurodė, jog

J. Tilenius kartu su bendrijos pirmininku piktinosi, be kita ko, ir nupjautomis vėliavomis, iš ko galima daryti išvadą, jog J. Tilenius betarpiškai dalyvavo aprašomame konflikte ir (ar) išreiškė savo nuomonę dėl jo. Šis autoriaus teiginys, kaip ir ginčo publikacijoje pateiktos J. Tilenius citatos, nenurodant jų kilmės, ir tai, jog ginčo publikacija buvo iliustruota J. Tilenius nuotrauka, klaidina informacijos vartotojus dėl J. Tilenius vaidmens 2017 m. sausio mėn. įvykusiame konflikte.

Teismo posėdyje pareiškėjo atstovė prašė skundą tenkinti, remdamasi skunde išdėstytais argumentais.

Teismo posėdyje atsakovės atstovas prašė skundą atmesti, remdamasis atsiliepime išdėstytais argumentais.

Teismas

k o n s t a t u o j a :

Skundas tenkintinas iš dalies.

Byloje ginčas kilęs dėl Visuomenės informavimo etikos komisijos 2017 m. gegužės 24 d. sprendimo Nr. EKS-31/17 „Dėl pripažinimo padarius Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso pažeidimus“ teisėtumo ir pagrįstumo.

Byloje nustatyta, kad 2016 m. birželio 18 d. dienraščio „Lietuvos rytas“ priede „Sostinė“ buvo atspausdinta Artūro Jančio publikacija, pavadinta „Naujos statybos griaua Vilniaus senamiesčio senbuvų gyvenimus“, kurioje aprašomos gyvenamojo namo Subačiaus g. 17, Vilniuje gyventojų pretenzijos dėl kaimynystėje vykstančių naujo namo statybų. Šioje publikacijoje buvo pateikta gyvenamojo namo Subačiaus g. 17, Vilniuje patalpų savininkų bendrijos pirmininko Mariaus Kulikausko bei minėto namo gyventojos Jurgitos Matačinskaitė (Tilenius) pozicija dėl greta vykdomų statybų, pateiktos minėtų asmenų nuotraukos.

2017 m. sausio 28 d. dienraščio „Lietuvos rytas“ priede „Sostinė“ buvo atspausdinta Artūro Jančio publikacija, pavadinta „Mūšis dėl saulės šviesos Užupyje – be pabaigos“, kurioje buvo tęsiamas pasakojimas apie daugiabučio namo Subačiaus g. 17, Vilniuje bendrijos konfliktą su Subačiaus g. 19 namo statytojais. Publikacijoje buvo aprašytas bendrijos pirmininko ir vėliavas nupjovusių statybininkų kivrčas bei pateikti J. Matačinskaitės (Tilenius) komentaras dėl šalia statomo namo aukštingumo, bendrijos pirmininko nuomonė dėl šildymo sezono metu užkimštų namo kaminų, Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos vyriausiosios specialistės Vidos Aliukonienės nuomonė dėl Aurimo Ruškulio, Vilniaus teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros skyriaus pareigūno ir statybas vykdančios bendrovės „Subačiaus namai“ akcininko, galimo interesų konflikto bei bendrovės „Subačiaus namai“ direktoriaus Vytauto Jono Lapienio komentaras dėl konfliktų su „Amatų kiemas“ bendrija.

Publikacija buvo iliustruota statomo namo sienos bei M. Kalinausko ir J. Matačinskaitės (Tillenius) nuotraukomis.

2017 m. vasario 9 d. Jurgita Tillenius kreipėsi į Komisiją su skundu, nurodydama, kad dienraštyje „Lietuvos rytas“ yra pakartotinai platinama neteisinga, netiksli informacija bei jos nuotrauka, kuriai publikuoti sutikimo nėra davusi.

Komisija, išnagrinėjusi J. Tillenius skundą, 2017 m. gegužės 24 d. priėmė sprendimą Nr. EKS-31/17, kuriame pripažino, kad Artūro Jančio publikacijoje „Mūšis dėl saulės šviesos Užupyje – be pabaigos“ („Lietuvos ryto“ priedas „Sostinė“, 2017 m. sausio 28 d.) buvo pažeisti Etikos kodekso 7 ir 8 straipsniai, bei įpareigojo pareiškėją paskelbti šį sprendimą laikraščio „Lietuvos rytas“ priede „Sostinė“.

Teismas pažymi, kad pagal Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 3 straipsnio 2 dalį viešosios informacijos rengėjai, skleidėjai, žurnalistai ir leidėjai savo veikloje, be kita ko, vadovaujasi Lietuvos visuomenės informavimo etikos kodekso nuostatomis.

Etikos kodekso 8 straipsnyje nustatyta, kad žurnalistai, viešosios informacijos rengėjai ir skleidėjai turi įsitikinti, kad skelbiamos antraštės, anonsinė medžiaga, nuotraukos, grafika, garso ar vaizdo įrašai ir citatos neiškreipia kūrinio ir neklaidina informacijos vartotojo.

Nagrinėjamu atveju atsakovė Etikos kodekso 8 straipsnio pažeidimą motyvuoja tuo, kad Antrojoje publikacijoje buvo pateikta Jurgitos Tillenius nuomonė (komentarai) dėl šalia statomo namo aukštingumo, tačiau nebuvo nurodyta, jog jos citatos buvo paimtos iš prieš pusmetį skelbtos Pirmosios publikacijos, tokiu būdu sudarant skaitytojams klaidingą įspūdį, jog kalbama esamuoju laiku ir J. Tillenius betarpiškai dalyvavo aprašomame konflikte. Be to, Komisijos nuomone, klaidingą įspūdį, jog J. Tillenius dalyvavo konflikte dėl nupjautų vėliavų, ypač sustiprina Antrosios publikacijos pradžioje paties autoriaus išsakytas teiginys, jog „Amatų kiemo“ bendrijos pirmininkas Marius Kalinauskas ir aktyvi Užupio gyventoja Jurgita Matačinskaitė piktinosi, kad statytojai užgrobė dalį jų namo stogo, pažeidę aukštingumo taisyklės užstojo saulės šviesą, užkimšo kaminus ir dar nupjovė vėliavas“ ir tai, jog ši publikacija buvo iliustruota J. Tillenius nuotrauka.

Teismas, įvertinęs byloje surinktą medžiagą bei Antrosios publikacijos tekstą, pritaria Komisijos išvadai dėl Etikos kodekso 8 straipsnio pažeidimo. Teismas pažymi, kad, nors ginčo publikacijoje J. Tillenius nusiskundimai kaimynystėje vykdomomis statybomis aprašomi atskiroje straipsnio dalyje „Ginčas dėl sienos aukščio“, tačiau įvertinus visą Antrosios publikacijos tekstą, jį iliustruojančias nuotraukas, vidutiniam skaitytojui iš tiesų gali susidaryti įspūdis, jog J. Tillenius iki šiol aktyviai dalyvauja konfliktuose su namo Subačiaus g. 19 statytojais. Atkreiptinas dėmesys, jog ginčo publikacija pradedama tokiu tekstu: „Nuo praėjusių metų Užupyje vyksta drama – Subačiaus gatvės 17-ojo namo bendrija „Amatų kiemas“ santykius ir kieme, ir teisme aiškinasi su šiam namui iš užnugario, prie pat išorinės sienos, statomo naujo 19-uoju numeriu pažymėto namo statytojais. „Amatų kiemo“ bendrijos pirmininkas Marius Kalinauskas ir aktyvi Užupio gyventoja Jurgita Matačinskaitė piktinosi, kad statytojai užgrobė dalį jų namo stogo, pažeidę aukštingumo taisyklės užstojo saulės šviesą, užkimšo kaminus ir dar nupjovė vėliavas“. Taigi minėta citata teigiama, jog tuo, kad kaimyninio namo statytojai užkimšo kaminus ir nupjovė vėliavas, piktinasi ne tik namo bendrijos pirmininkas, bet ir J. Tillenius. Tokį įspūdį sustiprina ir publikacijoje pateikta J. Tillenius nuotrauka, nors, kaip matyti iš skundo Komisijai, J. Tillenius apie konfliktus dėl vėliavų ir kaminų nieko nežinojo, minėtuose konfliktuose nedalyvavo.

Tačiau nagrinėjamu atveju teismas nesutinka su atsakovės pozicija, kad pareiškėjas pažeidė Etikos kodekso 7 straipsnio reikalavimus. Etikos kodekso 7 straipsnyje nustatyta, kad informacija turi būti renkama ir skelbiama tik etiškais ir teisėtais būdais. Komisija ginčijamame sprendime konstatavo, jog informacija Antrajai publikacijai buvo renkama neetiškais būdais, nes Antroji publikacija buvo iliustruota J. Tillenius nuotrauka be atitinkamo jos sutikimo ir publikacijoje, nepasitikslinus J. Tillenius nuomonės, buvo panaudotos senos jos citatos ir nenurodyta jų kilmė.

Nagrinėjamu atveju nėra ginčo, kad J. Tillenius pati sutiko būti fotografuojama, pati išdėstė savo poziciją dėl vykdomų statybų rengiant Pirmąją publikaciją. Taigi, teismo vertinimu, tokių J. Tillenius nuotraukų bei jos pačios išdėstytos nuomonės publikavimas Antrojoje publikacijoje, nors ir yra klaidinantis, tačiau negali būti pripažįstamas neetišku informacijos rinkimu.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta darytina išvada, kad pareiškėjo skundas tenkintinas iš dalies ir ginčijamas Komisijos sprendimas naikintinas tik dalyje dėl Etikos kodekso 7 straipsnio pažeidimo.

Teismas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 84, 86–87 straipsniais, 88 straipsnio 1, 2 punktais, 132 straipsnio 1 dalimi ir 133 straipsniu,

n u s p r e n d ž i a :

Uždarosios akcinės bendrovės „Lietuvos rytas“ skundą tenkinti iš dalies.

Panaikinti Visuomenės informavimo etikos komisijos 2017 m. gegužės 24 d. sprendimo Nr. EKS-31/17 „Dėl pripažinimo padarius Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso pažeidimus“ dalį, kuria pripažinta, jog Artūro Jančio publikacijoje „Mūšis dėl saulės šviesos Užupyje – be pabaigos“ („Lietuvos ryto“ priedas „Sostinė“, 2017 m. sausio 28 d.) buvo pažeistas Lietuvos visuomenės informavimo etikos kodekso 7 straipsnis.

Kitą skundo dalį atmesti kaip nepagrįstą.

Sprendimas per vieną mėnesį nuo jo paskelbimo dienos gali būti skundžiamas apeliaciniu skundu Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui, skundą paduodant tiesiogiai Lietuvos vyriausiajam administraciniam arba per Vilniaus apygardos administracinį teismą.

Teisėjai

Arūnas Kaminskas

Jolita Rasiukevičienė

Milda Vainienė